

форми релігійності можуть бути ефективним захистом проти самотності. Хоча деякі християнські релігійні автори описали свою віру як ефективний захист проти самотності, емпіричні дослідження дали різноманітні результати. Проте, доведено, що християни, які мають близькі стосунки з Богом і міцно безпечно прив'язані до Нього, які бачать Бога як люблячого, захищаючого, але справедливого, мають менше почуття самотності.

Ключові слова: самотність, прихильність до Бога, неявна релігійність, явна релігійність, віра

ВЕРА И ОДИНОЧЕСТВО

В. А. Чернобай

Аннотация. В статье анализируется вопрос о том, могут ли люди иметь глубокую привязанность к Богу, или их личная вера, или какие-то другие формы религиозности могут быть эффективной защитой против одиночества. Хотя некоторые христианские религиозные авторы описали свою веру как эффективную защиту против одиночества, эмпирические исследования дали различные результаты. Однако, доказано, что христиане, имеющие близкие отношения с Богом и крепко безопасно привязанные к Нему, видят Бога как любящего, защищающего, но справедливого, имеют меньшее чувство одиночества.

Ключевые слова: одиночество, привязанность к Богу, скрытая религиозность, явная религиозность, вера

УДК 124.5 : 17.03 : 111.84 : 2+572

АКСІОЛОГІЧНО-ЕТИЧНЕ ВЧЕННЯ ЮЗЕФА ТІШНЕРА У РОЗУМІННІ ПРОБЛЕМ РЕЛІГІЙНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

О. М. НЕВМЕРЖИЦЬКА, пошукач* кафедри культурології
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
E-mail: rukru@ukr.net

Анотація. Актуальність дослідження полягає у проведенні релігієзнавчого дослідження аксіологічно-етичного вчення польського філософа Юзефа Тішнера у контексті релігійної антропології.

Мета дослідження – розкриття важливості аксіологічно-етичних концепцій Юзефа Тішнера для розуміння проблем релігійної антропології. Наукові методи, що використовувалися у статті такі: феномено-

* Науковий керівник – доктор філософських наук, професор І. З. Майданюк

© О. М. Невмержицька, 2018

логічний (аналіз теоретичної парадигми польського філософа), герменевтичний (дослідження конкретних текстів), порівняльний (зіставлення концепцій Ю. Тішнера із вченням інших авторитетних мислителів).

Запропоновано на основі філософської системи Ю. Тішнера розкриття особливої мови релігійного досвіду, який увиразнює роль аксіологічного Я у парадигмі діалогу з Іншим. Доведено, що формування «спільноти сенсу» шляхом розуміння відмінного бачення світу, властивого іншій людині, має бути важливим практичним чинником у сучасних релігійних спільнотах. Проаналізовано, що Ю. Тішнер поєднує філософію зустрічі з аксіологією, в якій для нього найважливішими є саме етичні цінності, що з'являються тоді, коли Я отримує досвід спілкування з Іншим, тим самим віднаходячи і власну сутність.

Ключові слова: Юзеф Тішнер, аксіологічне Я, етичні цінності, релігійна антропологія, діалог

Актуальність. Юзеф Тішнер (пол. Jzyef Tischner, 1931–2000) – це одна з найважливіших постатей інтелектуального простору польського післявоєнного періоду та польської філософії.

Актуальність філософії Ю. Тішнера для релігієзнавчої науки є, на наше переконання, і в тому аспекті, що він творив у виразному зануренні в соціально-політичний контекст своєї країни, що перебувала в ситуації тоталітаризму, наслідки трагічного досвіду якого Україна переживає і до сьогодні. У цьому також є його «близькість» для практичного життя українців та вітчизняної філософської науки. Повернення незалежності в Польщі та Україні викликало, як відомо, нові виклики соціокультурної та політичної дійсності, в якій філософська система Ю. Тішнера завжди намагалася бути максимально близькою до людини, що часто досвідчує власну трагічність.

Тішнер Ю. вважав, що передусім є людиною, потім – філософом, а вже після цього – католицьким священиком. З його біографії відомо, що як людина він проявляв себе у найвищому ступені гуманізму: допомагав людям індивідуально (зокрема, й фінансово), діяв активно в «Солідарності», підтримував студентів різними способами тощо. Буття людиною означало для нього, з одного боку, активну допомогу окремим людям і служіння суспільству, а з іншого, – демонстрування певного практичного виміру філософії, її входження у реальне життя, вважаючи, що для людини найбільшою небезпекою є відсутність мислення. Священство було для нього свідченням найважливішого у житті: віри в Бога і в людину. Як філософ, Ю. Тішнер дискутував, з одного боку, з традиційним католицьким неотомізмом, що, м'яко кажучи, не сприймав дискурс постмодернізму і не враховував герменевтичний вимір істини (герменевтику він розуміє не тільки як мистецтво інтерпретації текстів, але перш за все – як філософський метод, що охоплює всеохопну палітру людських способів осягнення світу), а з іншого боку, з ідеологічним диктатом марксизму. Правда, будучи вразливим щодо проблем соціальної несправедливості, людської праці, йому певною мірою близькими були марксистські цінності. Проте як християнин

і філософ він цілком по-іншому розумів природу людини та шукав відповіді стосовно цінностей у сучасній епосі.

Тішнер Ю. у своїй феноменологічній теорії поєднує етичну проблему страждання з естетичними питання прекрасного у контексті філософського розуміння релігійного досвіду, що є цікавим для релігієзнавчого дослідження естетичної аксіології.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У представленій статті звертатимемося до першоджерел Юзефа Тішнера, оскільки у релігієзнавчій науці досі не було проведено й оприлюднено дослідження стосовно методологічного потенціалу вчення польського мислителя для розгляду питань релігійної антропології.

Мета дослідження полягає у дослідженні важливості аксіологічно-етичних концепцій Юзефа Тішнера для розуміння проблем релігійної антропології.

Результати дослідження та їх обговорення. Тішнер Ю. був автором тексту «Занепад томістичного християнства» (1970), де закидав томізму обмеження філософії лише в одному слушному напрямі, який собою закривав Одкровення, попереджав про редукцію філософії до одного напрямку. Він обрав методологічним ключем власної філософії феноменологію, а також філософію діалогу й герменевтику. У Кракові приєднався до кола авторитетного феноменолога Романа Інґардена (1893-1970), під керівництвом якого підготував і захистив докторську працю.

Отець Ю. Тішнер як душпастир служив у краківському «університетському» храмі Святої Анни, де майже кожної неділі, на Святій месі о 13:00, виголошував особливо популярні серед молоді й інтелігенції гомілії. Скажімо, 10 листопада 1985 р. виголосив проповідь про людські цінності: «У сьогоднішніх читаннях з'являються три значимі слова: «вдова», «сирота» і «чужинець». Ці три слова свідчать про те, що пророки в Старому Завіті відкривали перед людьми правдивий вигляд цього світу. Хто прагне знати, яким є світ, як насправді виглядає, повинен глянути на нього очима вдови, сироти, чужинця. Що це означає? Христос сказав: «Де є скарб твій, там буде і серце твоє» (Мт. 6, 21). Вдова, сирота і чужинець не мають серця в цьому світі, на цій землі, їхній скарб є поза цим світом. Те, що для них насправді цінне, зникло з їхніх очей; є там, де закінчується видимий світ. Тому цим людям сниться ночами інший світ – такий, в якому їхнє серце є біля їхнього скарбу, – і тому в певному сенсі вони легковажать тим усім, що їх зустрічає на цьому світі <...> У світлі Євангелії виявляється, що людьми, котрі штовхають цей світ вперед, у сторону Царства Небесного, є: вдова, сирота, чужинець» [2, s. 18]. У цьому фрагменті відчувається вплив філософської думки представника філософії діалогу Еммануеля Левінаса, проте зміст проповіді базується передусім на тексті й посланні Євангелія. На нашу думку, такий акцент, який наголосив Ю. Тішнер перед слухачами, котрі були значною мірою розчаровані поразкою «Солідарності», отримує нове філософське значення в світлі сучасної проблеми прийняття чужинців, вимушених втікачів зі своєї рідної землі в європейські країни, адже відомо, що точиться чимало дискусій, як поєднати християнські любов і милосердя та ксенофобію, що

базується на небажанні порушити економічну рівновагу й соціальний комфорт, а також, не виключено, наразитися на небезпеку тероризму. Такі виклики для сучасних європейських країн є випробуванням, без перебільшення, їхнього християнства, розуміння євангельського послання милосердя і любові. Чимало негативних голосів у сторону християн Польщі або Угорщини викликають їхні ригористичні й ксенофобні заклики зачинити кордони своїх держав перед потребуючими захисту й допомоги вимушеними втікачами зі своїх країн.

Етична система Ю. Тішнера зазнала протягом його наукової й пастирської діяльності певної еволюції, початок якої можна простежити в феноменологічній етиці Макса Шелера (1874-1928) та Ніколая Гартманна (1882-1950). У ранній період творчості у польського філософа на першому плані виступає аксіологія, етичні цінності стають основним джерелом етичного досвіду. У протиставленні до трансцендентального «я» Едмунда Гуссерля (1859-1938), він створює власну теорію т. зв. аксіологічного «Я», яка впливатиме різною мірою на всю подальшу його наукову діяльність, а також священницьке служіння. Ю. Тішнер описує Я мовою аксіології, а не онтології, пояснюючи свою методологічну позицію тим, що «радикальна трансценденція Я проявляється в тому, що виходить поза всілякі онтологічні категорії <...> Трансцендентальне Я тісно пов'язується з добротою. І за схожістю з платонівським добром, також воно виходить з онтології. Не будучи ні буттям, ні небуттям, воно може становити основу розуміння буття <...> Я захищається як доброта перед онтологізацією» [4, с. 32–33]. З цього висновку польського феноменолога випливає, що аксіологічне Я варто описувати в агатологічних категоріях, оскільки воно відкривається саме на добро.

Ця тішнерівська концепція важлива у релігієзнавчих та богословських дослідженнях як методологічний інструментарій, оскільки «серед можливих досвідів переживання власного Я як певної цінності є найбільш основоположним досвідом, з якого можна «вивести» інші Я. Саме по собі «аксіологічне Я» виступає умовою рефлексійного пізнання себе самого як цінності, а також і умовою відчуття чи реалізації всіх інших цінностей. Аксіологічний характер «Я» не виводиться з уже реалізованих особою цінностей, але становить її «іманентність й повну реальність», виступає основою та суб'єктивною умовою можливостей «Я». «Аксіологічне Я» є ірреальним, трансцендентним феноменом, що існує поза часом і простором. Ореальнення «Я» як цінності виражається у конкретних соціальних ролях, які ніколи не вичерпують можливостей «аксіологічного Я», що наділене абсолютно позитивною характеристикою, не має свого негативного антипода. Іншою його важливою рисою є індивідуальність, неповторність, у зіставленні з «аксіологічним Я» іншої людини» [1, с. 196].

Під впливом філософів із виразним теологічним впливом єврейської традиції Мартина Бубера (1878–1965) і Франца Розенцвейґа (1886–1929) Ю. Тішнер увиразнює в своїх працях роль зустрічі іншої людини, розуміючи її як зустріч із трагічністю екзистенції людини, чим він фактично переходить із платформи онтології в сферу агатології (вчення про благо), що

стосується Блага (Добра), яке перебуває поза буттям і небуттям. Його «голос» можна почути через іншу людину. Саме в сфері зустрічі й досвіду драми людського буття відкриваються нам особливі етичні цінності, які нібито пристосовані до характеру «біди» іншої людини, яку ми зустріли. У збірці есеїв «Мислення в категоріях цінності» (1982) («Myślenie wedyug wartości»), яку вважають філософським *credo* Ю. Тішнера, є позиція першості людського мислення в бунті проти трагічності навколишнього світу й іншої людини, акцентується, що мислення, в основі якого агатологічний досвід, шукає способів порятунку іншого з ситуації його трагічності, яка має шанс стати зрозумілою саме у діалозі: «Аксіологічний досвід та аксіологічне мислення, що з нього випливає, ведуть до основоположної мети – проектування події, яка здатна перешкодити розвитку трагедії. Це уможливорює надію, відчуття сили, існування «сенсу реальності», що відкриває те, які цінності є *hic et nunc* можливі до реалізації» [4, s. 491]. На наше переконання, міркування Ю. Тішнера про те, що проектування події в аксіологічному досвіді нічого не вимагає, а лише закладає потенціал мислення, є сутнісно близьким до християнського (і не тільки) розуміння вибору віри як вільного свідомого акту, без нав'язування і насилля, в парадигмі сприйняття дару. Польський філософ представляє глибокі механізми етико-аксіологічного сприйняття релігійної віри, що, як вважаємо, особливо спрямоване для людей інтелектуальних кіл, котрі не звикли щонебудь сприймати лише в силу традиції чи виховання, тим паче, коли мова йде про важливі аспекти світогляду. У цьому і релігієзнавча актуальність дослідження концепції Ю. Тішнера, інтерпретація філософської системи якого здатна бути важливою основою розкриття ціннісного й етичного вимірів релігії як багатовимірного духовного явища на основі феноменологічної та герменевтичної методологічних баз.

Мислення в світлі цінностей робить реальною подію як можливість поділитися з Іншим цінностями з агатологічного діапазону. Ю. Тішнер наповнює свої роздуми про подію християнськими етичними цнотами, ставить питання про релігійний феномен дару в посвяті себе саме Іншому, в чому і сам суб'єкт самореалізується: «Йдеться про те, щоб не добивати жодним словом, жодним вчинком чи втечею, або зухвальством, щоб схилити існування до інтуїтивної доброти, а доброту до існування, до тривання. Вчинки можуть бути різними: перев'язування рани, відлення доброї поради, подання хліба та води. Кожен із цих вчинків впливає з середини горизонту посвячення, що відкрився для мене <...> Посвячення – це допуск голосу моєї власної волі – моєї волі добра для Іншого» [4, s. 489]. Тут бачимо виразне слідування Ю. Тішнера євангельським заповідям у такому цілком катехитичному стилі за формою подання; добро втрачає свій безособовий абстрактний характер, воно пізнається в іншій людині, у міжособовому спілкуванні.

Окремо слід підкреслити агатологічний контекст як основу розуміння етики у концепції Ю. Тішнера: «Агатологічний горизонт – це найбільш основоположний від усіх проектів діяльності. Це, швидше за все, горизонт світла ніж сили <...> Базовою функцією того, що агатологічне, є розкриття

та проблемність. Воно схоже до світла й тиші. Те, що агатологічне, сприяє мисленню. Те, що агатологічне, чинить так, що саме існування є проблемою. Те, що агатологічне, збуджує почуття сили і безсилля» [3, s. 68]. Тут виразний аспект християнської філософії з її акцентуванням на онтологічну сутність Добра, відсутність якого чинить можливим виникнення зла у світі людського діяння.

Важливим творчим етапом еволюції етики Ю. Тішнера є його знайомство з філософією Еммануеля Левінаса (1906–1995). Польський філософ основу своєї концепції називає «агатологічним досвідом» або «агатологічним горизонтом»: акцентує на напрямі до джерела досвіду Добра та його світла, що не тільки є умовою автентичної зустрічі, але також і відкриває особливим способом драматизм людського буття. В свою чергу, досвід цінностей надбудовується на цьому *par excellence* джерелі метафізичного досвіду.

На нашу думку, розвиток етичної думки Ю. Тішнера можна екстраполювати на його філософську систему загалом. Попри виразний «діалогічний поворот», етичні проблеми в нього завжди перепліталися з антропологічними, епістемологічними, соціальними, теологічними. Будучи під впливом феноменології, Ю. Тішнер не погоджується з баченням етики, відірваної від своїх джерел досвіду, зосередженої на конструюванні моделей людської поведінки. Критикував технологічну етику, що ув'язнює людину в межах схематизованого мислення, має небагато спільного з живим досвідом. Філософ ставить перед собою завдання знайти етичний спосіб внутрішньої інтеграції людини. Вважає, що етика не повинна бути чистою, абстрактною наукою, а повинна досліджувати й розв'язувати проблему людського почуття провини, вказувати на етичні основи відповідальності, віднайти сенс і джерела неспокоїв і тривог, окреслити діапазон людської свободи, а також надати розуміння надії, що звертається до цінностей. Відповідно до цих інтенцій, етика Ю. Тішнера є водночас теорією людського буття, що розуміється у виразній аксіологічній перспективі. Автор відзначає важливість цінності безпосереднього досвіду зустрічі.

Оригінальними в теорії Ю. Тішнера є концепції естетичної трагедії та філософії драми, яку можна назвати узагальненням наукових досліджень в етиці, антропології, гносеології, феноменології та герменевтиці. Відзначимо, що сцена і театр, окрім церковного амвону, були для філософа улюбленими освітньо-діалогічними площадками, на яких він відчував себе цілком комфортно. У цьому він був близький до свого давнього друга Кароля Войтили, що в молоді роки брав участь у сценічно-театральних постановках та є автором драматичних творів. Метафора драми в Ю. Тішнера розуміється як екзистенціалістське ототожнення людського життя з грою на театральній сцені: «Участі в драмі не можу ані бачити, ані чути – воно вимагає іншого відкриття, ніж власне відкриття інтенціональної свідомості <...> Чим же є драма? <...> Бути драматичною істотою означає: <...> визначеним способом відкриватися на інших. <...> Беручи участь у драмі, людина більш чи менш чітко знає, що метафоричною мовою – у її руках є власна погибель чи

порятунк. <...> Участь у драмі є «присвоєнням» себе з огляду на надію порятунку» [там само, s. 10].

Стосовно поняття трагедії, то відзначимо, що тут не мається на увазі літературознавче її розуміння, а екзистенційний внутрішній духовний стан людини. Йдеться про трагізм як іманентну властивість людського життя. Ю.Тішнер у піднесеній формі тлумачить розуміння екзистенційного трагізму в дусі християнської філософії стосовно дихотомії добра і зла та їхньої боротьби. Пояснення філософа пригадує християнсько-богословські ремінісценції про *militia Christi* у людській історії: «сутність трагедії становить перемога зла над добром. <...> Трагічний збіг подій представляє те, що зло, замість того щоб загинути, – тріумфує <...> Поки ж добро стало супротивником іншого добра, зло вторгнулося поміжних і стало основоположною рисою трагедії» [там само, s. 64–65].

У концепції естетичної трагедії Ю. Тішнера з'являється ідея виправдання саме через цінність [там само, s. 125]. На переконання польського філософа, це не може бути будь-яка цінність, а лише абсолютна, у світлі якої запитання «чому?» не матиме основи. Людина сама по собі не здатна віднайти у собі відповіді про факт власного існування в світі. Якщо ж суб'єкт перебуває на такому рівні, на якому не мусить задавати запитання про подальший сенс, то це означає, що він віднайшов власне виправдання.

Перед людиною, що шукає виправдання, постає завдання знайти ту цінність, що здатна зняти цю проблему. На думку Ю. Тішнера, людина, що живе в естетичному просторі, тією абсолютною цінністю вважатиме красу, яка здатна виправдати існування людини, оскільки є абсолютною цінністю в найповнішому значенні цього слова. Ця абсолютність виявляється в тому, що краса не потребує нічого для свого існування, за винятком об'єкту, через який може виявитися. Проте краса існує автономно, тому людина обере саме її, а не інші абсолютні цінності, скажімо, істину чи добро. Однак, якщо людина приймає красу як рацію виправдання її існування, то мова не може йти про будь-який її вид. Ю. Тішнер підкреслює, що єдиним видом краси, що здатна виправдовувати, є краса іншої людини: «Завдяки події краси людина глибиною своєї особи торкається чогось, що має силу виправдання або відмови виправдання її присутності на сцені світу» [там само, s. 121]. Спілкуючись з іншою людиною, яка є красивою, не можна, на думку польського феноменолога, сумніватися щодо виправдання власного існування. Така людина є лише для того, щоб бути красивою [пор.: там само, s. 125]. Вона є видимою реалізацією краси і як така є виправданою, адже завданням її екзистенції є буття іконою та обличчям краси, що зачаровує інших.

Висновки та перспективи. Релігієзнавче дослідження етичної та аксіологічної проблематики у науковому доробку Ю. Тішнера актуальне, окрім відсутності в українській науці достатньої кількості робіт, що осмислюють творчість польського феноменолога, ще у такому ракурсі, що наша стаття пропонує розкриття особливої мови релігійного досвіду, який увиразнює роль аксіологічного Я у парадигмі діалогу з Іншим. На наше переконання, концептуальні вирішення Ю. Тішнера є самотутньою спробою розкрити сучасній людині етичні постулати Євангелій в академічній

формі, яка може застосовуватися і в практичній сфері, про що свідчить наукова і гомілетична діяльність філософа. Ю. Тішнер виділяє основними в етичному досвіді людини етичні цінності, що розкриваються й увиразнюються у «драмі» людського існування. Окрім того, вважаємо, що релігійна етика особливим чином звернена на Іншого (як у горизонтальному, так і в її вертикальному вимірах) у загальній інтенції упорядкувати внутрішнє життя людини. Феноменологічний досвід пізнання Іншого, що вимагає складного процесу герменевтичної інтерпретації, є водночас поглибленням саморозуміння, чим і є одна з характерних рис відмінності позиції католицького філософа Ю. Тішнера від домінуючої у час його наукової діяльності парадигми неотомізму, що переважала і в католицьких університетах, і в семінаріях та пропонувала схоластичні за своєю ґенезою етичні схеми.

Тішнер Ю. у своїй філософській системі поєднав філософію діалогу та гуссерлівську феноменологію з метою, щоб зустріч з Іншим створювала новий досвід пізнання себе і світу. Важливим застереженням польського філософа є те, що така зустріч є «горизонтальною», стосується рівноправних об'єктів, без метафізичних спекуляцій, що односторонньо, «вертикально» прагнуть санкціонувати етичні компаративи. Діалогічний зв'язок виникає через конституювання спільного сенсу для об'єктів. Відповіді на ці питання є також ключем до розуміння спільноти – духовної, а не формально-функціональної єдності. На нашу думку, формування «спільноти сенсу» шляхом розуміння відмінного бачення світу, властивого іншій людині, має бути важливим практичним чинником у сучасних релігійних спільнотах, які повинні бути не тільки одиницями соціологічного аналізу, але і приносити «щедрий плід». Тішнер Ю. поєднує філософію зустрічі з аксіологією, в якій для нього найважливішими є саме етичні цінності, що з'являються тоді, коли Я отримує досвід спілкування з Іншим, тим самим віднаходячи і власну сутність.

References

1. Nazarenko, Yu. A. (2017). Aksiologia religiino-osvitnioho dyskursu [Axiology of religious and educational discourse]. Kyiv, 233.
2. Tischner, J. (2015). Filozof na ambonie [Philosopher in the pulpit]. Znak, Czerwiec, 721, 18–22.
3. Tischner, J. (2012). Filozofia dramatu [Philosophy of drama]. Krakow: Znak, 320.
4. Tischner, J. (2002) Myślenie wedlug wartosci [Thinking by value]. Krakow: Znak, 499.

АКСИОЛОГИЧЕСКО-ЭТИЧЕСКОЕ УЧЕНИЕ ЮЗЕФА ТИШНЕРА В ПОНИМАНИИ ПРОБЛЕМ РЕЛИГИОЗНОЙ АНТРОПОЛОГИИ

Е. Н. Невмержицкая

Аннотация. Актуальность исследования заключается в проведении религиоведческого исследования аксиологическо-этического учения польского философа Юзефа Тишнера в контексте религиозной антропологии.

Цель исследования – раскрытие важности аксиологически-этических концепций Юзефа Тишнера для понимания проблем религиозной антропологии. Научные методы, использованные в статье: феноменологический (анализ теоретической парадигмы польского философа), герменевтический (исследования конкретных текстов), сравнительный (сравнение концепций Ю. Тишнера с учением других авторитетных мыслителей). Предложено на основе философской системы Ю. Тишнера раскрытие особого языка религиозного опыта, который подчеркивает роль аксиологического Я в парадигме диалога с Другим. Доказано, что формирование «общины смысла» путем понимания отличного видения мира, свойственного другому человеку, должно быть важным практическим фактором в современных религиозных общинах сообществах. Проанализировано, что Ю. Тишнер сочетает философию встречи с аксиологией, в которой для него важными являются именно этические ценности, появляющиеся тогда, когда Я получает опыт общения с Другим, тем самым обретая и собственную сущность.

Ключевые слова: Юзеф Тишнер, аксиологическое Я, этические ценности, религиозная антропология, диалог

AXIOLOGICAL-ETHICAL TEACHING OF JYZEF TISCHNER IN UNDERSTANDING OF RELIGIOUS ANTHROPOLOGY

O. Nevmerzhitskaya

Abstract. The relevance of the study of the subject of this article is to conduct a religious study of the axiological and ethical doctrine of the Polish philosopher Jyzef Tischner in the context of religious anthropology. The purpose of the study is to reveal the importance of Jyzef Tischner's axiological and ethical concepts for understanding the problems of religious anthropology. The scientific methods of research are as follows: phenomenological (analysis of the theoretical paradigm of the Polish philosopher), hermeneutical (research of specific texts), comparative (comparison of the concepts of J. Tischner with the teachings of other authoritative thinkers). On the basis of J. Tischner's philosophical system, the discovery of a special language of religious experience, which manifests the role of the axiological I in the paradigm of dialogue with the Other is proposed. It has been proved that the formation of a "community of meaning" by understanding another vision of the world inherent in another person must be an important practical factor in modern religious communities. It is analyzed that J. Tischner combines the philosophy of the meeting with the axiology, in which for him the most important are the ethical values that appear when I receive the experience of communicating with the Other, thereby finding out their own essence.

Keywords: Jyzef Tischner, axiological I, ethical values, religious anthropology, dialogue